

Skript

HISTORISCH TIJDSCHRIFT

Recensie: Bloedige uitspattingen van de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog. Recensie van: De brandende kampongs van generaal Spoor

Auteur: Tim de Wit

Verschenen in Skript Historisch Tijdschrift, jaargang 39.3, pp. 229-231.

© 2017 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam

p-ISSN: 0165-7518

e-ISSN: 3051-2506

Skript Historisch Tijdschrift is een onafhankelijk wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

andere historici en antropologen en kleurige voorbeelden, zoals de vredesvlaggen die vlak na de oorlog door Toscaanse boeren werden gemaakt en opgehangen als steun aan de internationale vredesbeweging. *The Shaping of Tuscany* laat niet alleen zien dat het Toscaanse landschap bestaat uit complexe geschiedenissen van compromissen en conflict, maar toont bovenal dat er geen sprake is van scheiding, maar een wisselwerking tussen (feitelijke) geschiedenis en (verzonnen) erfgoed. Deze uitstekende lezing van het Toscaanse landschap is een geslaagd pleidooi tegen eenzijdige, lineaire geschiedschrijving en voor een meer gelaagde, interdisciplinaire en ruimtelijke benadering van geschiedenis.

Aimée Plukker volgt de onderzoeksmaster Geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Ze was hoofdredacteur van *Babel Magazine* en redacteur bij *Skript Historisch Tijdschrift*. Momenteel houdt ze zich bezig met de geschiedenis van toerisme en culturele representaties van geschiedenis in de moderne tijd.

DE BLOEDIGE UITSPATTINGEN VAN DE INDONESISCHE ONAFHANKELIJKHEIDSOORLOG

Rémy Limpach, *De brandende kampongs van Generaal Spoor*,

Boom, 2016; ISBN: 978-9-024-40717-0; paperback; 870 pagina's; €39,90.

'Ik ben mij er terdege van bewust dat het voor een historicus relatief makkelijk praten is, met de kennis van de afloop, ver weg van het strijdgewoel en zittend in een bureaustoel. Ik besef ook dat ik als militair in een dergelijke positie, strijdend in een zenuwslopende en afmattende guerrilla-oorlog, net zo goed over de schreef had kunnen gaan.' Met deze woorden opent de Zwitsers-Nederlandse historicus Rémy Limpach zijn ontzagwekkende monografie over massageweld tijdens de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog van 1945-1949. Onterecht wordt deze vaak afgeschilderd als een relatief 'beschaafde' oorlog, gevoerd door de 'meest humane' Europese koloniale mogendheid. Met *De brandende kampongs van Generaal Spoor* probeert Limpach de excessen, die tijdens en na de oorlog zo vaak zijn afgedaan als verwaarloosbaar, te rechtvaardigen of als het resultaat van de ontsporingen van enkele individuen van voornamelijk Indo-Europese afkomst. In plaats daarvan argumenteert hij dat massageweld endemisch en veelvoorkomend was. Aan de andere kant deinst Limpach er voor terug om van zijn verhaal een eenzijdige veroordeling van de Nederlandse strijd-

krachten te maken: hij erkent dat de meeste Nederlandse soldaten in Indië, zowel van de Koninklijke Landmacht (KL) als van het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger (KNIL), nooit aan excessen hebben deelgenomen. Hij richt ook zijn kritische blik op massageweld door de Indonesische zijde, voornamelijk door de radicale pemoeda-groepen tijdens de Bersiap-periode vlak na het einde van de Japanse bezetting. Verder behandelt hij de misdaden van de Britse en Japanse troepen die voor de terugkeer van Nederlandse en Nederlands-Indische troepen de naoorlogse chaos probeerden in te dammen en daarbij ook niet terugdeinsden voor het platbranden van kampongs of het executeren van burgers.

Deze gebalanceerde insteek zorgt voor een boek dat er alles aan doet om het menselijke aspect van de oorlog in het oog te houden, maar ook bijtende oordelen kan leveren. Het boek is ingedeeld in hoofdstukken met verschillende deelthema's. Zo gaat Limpach na een hoofdstuk besteed te hebben aan de algemene geschiedenis van de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd, de Politionele Acties en de verschillende partijen die deelnamen aan het conflict, in hoofdstuk drie en vier meer in op specifieke casestudies. In hoofdstuk drie komt de Bersiap aan bod, met casestudies van de gewelddadigheden door Indonesische

revolutionairen in plekken zoals Bandoeng, Soerabaja, en Batavia. Ook massageweld door Nederlanders en Britten tijdens deze periode komt aan bod. Voorbeelden hiervan zijn het platbranden van de kampong Bekasi tijdens een Britse strafexpeditie na de brute moord op vierentwintig Britse en Brits-Indische inzittenden van een neergestort transportvliegtuig door een Indonesische militie genaamd de Zwarte Buffels, en verdere Britse strafexpedities op Sumatra na de moord op een Britse majoor en een verpleegster die waren gaan naaktzwemmen: 'Op 8 december [1945] vonden Britse eenheden ten slotte de stoffelijke overschotten van majoor Anderson en zijn partner, die waren gedood met speren door milities. Opnieuw wreekten de Britten zich op willekeurige wijze en legden een dorp in de buurt van de vindplaats in de as. Verder schoten zij volgens Indonesische functionarissen twee vermoedelijk bij de moord betrokken Indonesiërs dood en werden wederom twee andere verdachten "shot trying to escape".'

Hoofdstuk vier richt zich meer op incidenten tijdens de Politionele Acties, zoals het moorddadige optreden van Raymond Westerling en zijn ondergeschikten in Zuid-Celebes, een massamoord door Nederlandse militairen in het dorp Rawagede in West-Java,

een doorgeslagen KNIL-militair in het Javaanse Kendal die willekeurige mensen doodschoot, en andere excessen, zowel groot als kleinschalig verspreid over de verschillende gevechtszones. Latere hoofdstukken wijden uit over vormen van geweld – zoals het fusilleren van gevangenen bij geësceneerde vluchtpogingen, marteling door inlichtingendiensten en bombardementen door de artillerie en tanks van de KL-pogingen tot verhulling of bagatelisering door de autoriteiten en de schuldvraag over wie het meeste verantwoordelijk was. Zo krijgt generaal Simon Spoor, die in de titel van het boek genoemd wordt, de beschrijving van een ‘koloniale generaal met bloed aan zijn handen’ opgespeld.

Limpachs onderzoek is zonder twijfel revolutionair, kwantitatief en kwalitatief waardevol, en zeer competent opgezet. Er wordt veel gebruikgemaakt van primaire bronnen die nog nooit eerder zijn aangeboord zoals veelal emotionele reacties van voormalige Nederlands-Indië veteranen op een uitzending van de VARA uit 1969 waarin veteraan Joop Hueting een boekje open had gedaan over de excessen. Enkele kritiekpunten zijn de af en toe iets te klinische taal waarin de excessen beschreven worden en sporadische herhalingen van al eerder genoemde feiten, maar deze mogen niet verhinderen dat *De brandende*

kampongs van Generaal Spoor een briljante monografie is die ons begrip van wat er zich voor heeft gedaan tijdens de bloedige nasleep van het Nederlandse kolonialisme in de Oost zal vergroten.

Tim de Wit volgt een onderzoeksmaster Geschiedenis aan de Vrije Universiteit van Amsterdam en is redacteur van *Skript Historisch Tijdschrift*.

DE DICHOTOMIE ONTSTEGEN: HET WARSCHAUPACT IN FEIT EN CONTEXT

Laurien Crump, *The Warsaw Pact Reconsidered: International Relations in Eastern Europe 1955-1969*, Routledge, 2015; ISBN 1317555295, 9781317555292; hardcover; 348 pagina's; € 135,00.

In *The Warsaw Pact Reconsidered: International Relations in Eastern Europe 1955-1969* rekent Laurien Crump af met een aantal hardnekkige mythen over het Warschaupact. Waar veel historici in hun analyse toewerken naar de uiteindelijke ondergang van de alliantie in 1991, waardoor veelal zwakke plekken en negatieve ontwikkelingen benadrukt worden, beoogt Crump een non-teleologische analyse van de interne dynamiek ten tijde van de eerste veertien jaar van het bestaan van